

KIRÁLY ESZTER

Új szabálysértési törvény – hangnem nélküli bagatell, avagy variációk egy témára

Prelúdium

Liszt Ferenc zongorára írt Mefisztó-keringőinek sorába tartozik a *Hangnem nélküli bagatell* című darabja, amelyet 1883-ban komponált. A műben valóban hangnemet, sőt alaphangot sem lehet érzékelni. Szelényi István zenetudós azt írta róla: „dallama nem szorítható be egyetlen ismert hangnem keretébe sem, akkordkapcsolatai között pedig egyetlenegy sincs, amely a bécsi klasz-szikusok összhangzattani rendszerével magyarázható lenne”.

A jog világában ugyanezeket lehetne elmondani a szabálysértési jogról – természetesen a jog nyelvén. A szabálysértési jog ugyanis hivatalosan a közigazgatási jog része, ám abba legfeljebb funkcionálisan illeszkedik szankcionáló jellege miatt. Madarász Tibor szerint a szabálysértés a közigazgatás jogérvényesítő eszköze.¹ Előzményei – mint tudjuk – a XIX. századba nyúlnak vissza, amikor a büntett-vétség-kihágás trichotómiája uralta a büntetőjogot. Hiába törölték azonban el az 1950-es években a kihágásokat, hogy felváltsák a szabálysértésekkel, a büntetőjogi gyökerek addigra már kiüríthatatlanul behálózták a jogterületet.² A szabálysértési jog tartalmilag azóta is erős – s amint látni fogjuk, egyre erősebb – kacsokkal kapaszkodik a büntetőjogba. A garanciák megléte szempontjából azonban szabálysértési anyagi jogot Tóth Mihályt idézve *Btk. Light*-nak is nevezhetnénk,³ s ugyanígy mondhatnánk az eljárási rendelkezéseket *Be. Light*-nak. Az egyes szabálysértési tényállások pedig – hogy ismét zenei metaforával éljek – legalább két (de inkább három) hangnemben szólnak: bagatell-bűncselekmények és igazgatás-ellenes magatartások, valamint ezek ötvözete alkotja őket.⁴ Nehéz a dolga tehát annak, aki megpróbál tiszta kategóriákat felállítani a szabálysértési jog és az egyes intézményei kapcsán.

A hatályos szabálysértési törvényt az Országgyűlés 2011. december 23-án fogadta el, és 2012. január 6-án hirdették ki. Kicsivel több mint 3 hónap állt a jogalkalmazók és az állampolgárok rendelkezésére a törvény alkalmazására való felkészüléshez. Bizonyára „nagyban megkönnyítette ezt az április 13-án, a törvény hatályba lépése előtt két nappal elfogadott terjedelmes módosítás (a 2012. évi XXXI. törvényben), amely mindössze olyan „marginális” kérdése-

¹ Lásd bővebben: MADARÁSZ TIBOR: *Az államigazgatási szankció fogalma és fajtái*. „A jogi felelősség- és szankciórendszer elméleti alapjai” című OTKA-kutatás 3. sz. kötete. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 1989. 15-37.

² A szabálysértési jog fejlődéstörténetéről lásd: NAGY MARIANNA: *Az államigazgatási jogi szankció szabályozásának története*. A jogi felelősség- és szankciórendszer elméleti alapjai” című OTKA-kutatás 11. sz. kötete. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 1989.

³ Elhangzott a Magyar Kriminológiai Társaság 2012. május 11-én az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán tartott Kontroll és jogkövetés c. konferenciáján.

⁴ A szabálysértési tényállásokkal kapcsolatos problémákról bővebben lásd: NAGY MARIANNA: *A közigazgatási jogi szankciórendszer*. Osiris, Budapest, 2000. 59-70.

ket érintett, mint a szabálysértés fogalma, a halmazati szabályok, vagy az újonnan bevezetett, ismételt elkövetésre vonatkozó rendelkezések átszabása.

Ezen dolgozatom alapjául szolgáló előadásomban⁵ az időkeret miatt csak a szabálysértés fogalmával kapcsolatos problémákról szóltam, noha eredetileg a másik két témát is tárgyalni szándékoztam. Az akkor elmulasztottakat most pótolom – hozzáteszem azonban, hogy a módosítás más kérdéseket is érintett, amelyek nem kevésbé figyelemre méltóak. A témák kiválasztásához magyarázatul még csak annyit fűzhetek, hogy az említett kérdések ugyan a szabálysértési anyagi jog területére tartoznak, ám a szabálysértési jog szempontjából alapvető jelentőségűek és kiválóan tükrözik a bevezetőben említett jogalkotói szemléletmódot, amelynek a következőképpen a befejező részben még visszatérek.

Első tétel – a szabálysértés fogalma

A szabálysértés általános fogalma az 1999-es törvényhez képest koncepcionális változásokon esett át. Az 1999. évi LXIX. törvény *preambuluma* a szabálysértéseket jogsértő magatartásokként definiálta, s három kategóriába sorolta őket:

- a) az ún. bagatell bűncselekmények, amelyek a bűncselekményekhez képest kisebb fokban sértik vagy veszélyeztetik a társadalom általánosan elfogadott együttélési normáit;
- b) az igazgatás-ellenes cselekmények;
- c) az ún. szak-szabálysértések, amelyek valamely tevékenység vagy foglalkozás gyakorlására vonatkozó jogszabályba ütköznek.⁶

A 2012. évi II. törvény azonban *preambulumában* a korábbiaktól eltérő általános szabálysértés-meghatározást adott. Eszerint a szabálysértések kriminális cselekmények, amelyek

- a társadalmi együttélés általánosan elfogadott normáit sértik vagy veszélyeztetik,
- ám a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükséges kockázatokkal és veszélyességgel nem rendelkeznek.

A preambulumnak megfelelően a jogalkotó az általa kriminális jellegűnek tekintett tényállásokat átmentette az 1999. évi törvényből, illetve a 218/1999. Korm. rendeletből, és melléjük újabb tényállásokat határozott meg. A tisztán közigazgatás-ellenesnek ítélt cselekményeket leválasztotta a szabálysértési jogról, s ezeket immáron „csupán” objektív alapú közigazgatási bírsággal szankcionálhatják a különböző közigazgatási hatóságok és felügyeletek. A szabálysértési jog „megtisztítása” a fórumrendszer átalakításával is járt: a felügyeletektől elvették a szabálysértési hatósági jogköröket, megszüntetve ezáltal a párhuzamos, ugyanazon magatartás közigazgatási és szabálysértési bírsággal történő szankcionálását.

⁵ Elhangzott 2012. május 30-án Szegeden, az Állam és jog – kodifikációs kihívások napjainkban c. konferencián.

⁶ KÁNTÁS Péter: A bagatellkriminalitás természetéhez. *Magyar Jog* 7 (1995) 390.

A szabálysértés konkrét törvényi fogalma a következők szerint változott:

1999. évi LXIX. törvény	2012. évi II. törvény
tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló <i>cselekmény</i> [<i>cselekmény</i>]	tevékenység vagy mulasztás [<i>cselekmény</i>]
amelyet <i>törvény/ Korm. rendelet/ önk. rendelet</i> szabálysértésnek nyilvánít [<i>tényállásszerű</i>]	<i>törvény</i> által büntetni rendelt [<i>tényállásszerű; büntetendő</i>]
<i>jogellenes</i> [<i>jogellenesség</i>]	<i>veszélyes a társadalomra</i> → [<i>materiális jogellenesség</i>]
s amelynek elkövetőit a <i>törvényben meghatározott joghátrány</i> fenyegeti [<i>büntetendő</i>]	a bűncselekményként történő büntetni rendelésnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti... ÉS e [törvényben meghatározott esetekben vagy ismételt elkövetés esetén a] ⁷ törvény szabálysértési elzárás büntetés kiszabását is lehetővé teszi, vagy járművezetéstől eltiltás alkalmazását kötelezően rendeli el

A szabálysértést megvalósító emberi magatartás jogellenessége formális értelemben a jogszabályba ütközést fejezi ki. Az Sztv. már csupán törvényben (kormányrendeletben és önkormányzati rendeletben többé nem) engedi meg valamely cselekmény szabálysértéssé nyilvánítását. A jogellenesség materiális oldala a társadalomra veszélyességet jelent, amelyet az 1999. évi törvény szerinti fogalomba is beleértettek, ám a hatályos Sztv. 1. § (1) bekezdése deklarálja is. A társadalomra veszélyesség tartalmát a (2) bekezdés fejt ki.

A szabálysértések társadalomra veszélyességének egyik ismérve, hogy az a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokú⁸. A társadalomra veszélyesség a bűncselekményekhez hasonlóan ugyanazon elemek

– Magyarország állami, társadalmi, gazdasági rendje,
– a természetes és a jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személye és jogai)

sérelmét vagy veszélyeztetését jelenti. A szabálysértések társadalomra veszélyességének másik ismérve bizonyos, meghatározott szankció jogalkotó általi előírása, nevezetesen:

– [az e törvényben meghatározott esetekben vagy ismételt elkövetés esetén] az Sztv. szabálysértési elzárás kiszabását is lehetővé teszi,
– vagy járművezetéstől eltiltás alkalmazását kötelezően rendeli el.

A definíció problémája többszörös:

1. Dogmatikailag a szankció típusa és alkalmazási módja nem meghatározója vagy ismérve, hanem éppen ellenkezőleg, következménye a társadalomra veszélyességnek – ténylegesen annak a jogalkotó megítélése szerinti mértékét fejezi ki. A jogalkotó szerint a szabálysértések Magyarország állami, gazdasági, társadalmi rendjét, a természetes vagy jogi személyek, szervezetek személyét és jogait sértik vagy veszélyeztetik, csak nem olyan fokban, hogy a magatartás bűncselekménnyé minősülne – ezért sorolja őket az Sztv. alá. A szabálysértéseket tehát éppen a társadalomra veszélyességük okán rendeli szankcionálni a törvény.

2. A definíció azt mondja ki, hogy a szabálysértés társadalomra veszélyessége a szankció minőségétől függ: a cselekmény akkor veszélyes a társadalomra, ha a törvény vagy lehetővé teszi elzárás kiszabását is, vagy kötelezően előírja a járművezetéstől eltiltás alkalmazását. A szabálysértések egy része (a különös rész XXIII. fejezetében található 13 szabálysértés) eleve elzá-

⁷ Ez a fordulat a 2012. évi XXXI. törvény nyomán kikerült az Sztv. szövegéből.

⁸ Ez egyértelműen a mennyiségi-különbségelméletek (lásd például Király Tibor, Szatmári Lajos) szemléletét tükrözi, miszerint a szabálysértések és a bűncselekmények között nincs minőségi különbség – csupán abban térnek el egymástól, hogy a bűncselekmények társadalomra veszélyessége nagyobb fokú.

rással is büntethető. Ezek elbírálása már elsőfokon bírósági hatáskörbe tartozik, ám az elzárás kiszabása itt is csak lehetőség, nem az egyedüli alkalmazható szankció. Az e fejezeten kívüli többi szabálysértésnél bizonyos esetekben, gyakorlatilag ismételt elkövetés esetén teszi lehetővé a törvény elzárás kiszabását.

Az ismételt elkövetést később tárgyalom. Itt csupán annyit jegyzek meg, hogy főszabály szerint az ismételt elkövetésről akkor lehet szó, ha a szabálysértés elkövetését megelőző hat hónapon belül az eljárás alá vont személyt legalább két ízben jogerősen felelősségre vonták azonos jellegű szabálysértések miatt. A „visszaesőként” elkövetett szabálysértés pedig – tekintet nélkül arra, hogy egyébként elzárással is büntethető, vagy sem – az ismételt elkövetésre vonatkozó büntetékiszabási szabályokat alkalmazva elzárással is büntethetővé válik.

Az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok hatálya alól a törvény a közlekedési szabálysértések (Sztv. XXVII. és XXVIII. fejezet) esetében kivételt tesz: ha ezek valamelyikét követi el valaki „visszaesőként”, nem sújtható érte elzárással. Többek között e kivételek miatt szerepel a társadalomra veszélyesség alternatív ismérveként a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása. Ha ugyanis valakit az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak a megszegésével elkövetett közlekedési szabálysértés elkövetését megelőző 6 hónapon belül két ízben jogerősen felelősségre vontak ilyen jellegű (engedélyhez kötött járművezetés szabályainak a megszegésével elkövetett) szabálysértés miatt, a járművezetéstől eltiltást kötelezően alkalmazni kell.

A szabálysértés fogalmának megalkotásakor a jogalkotó figyelmét bizonyára elkerülte, hogy néhány szabálysértés esetére a definíció nem talál. Vegyük például azt az esetet, amikor a légi jármű utasa repülés közben nem a kijelölt helyen tartózkodik, vagy tiltott tárgyat vitt fel a fedélzetre, megvalósítva ezáltal az Sztv. 227. § b) és c) pontjába ütköző légi jármű fedélzetén elkövetett szabálysértést. Ez az Sztv. XXVIII. fejezetében található közlekedéssel kapcsolatos egyéb szabálysértések közé tartozik, amelyek közvetlenül nem büntethetők elzárással. Akkor sem válnak azonban elzárással büntethetővé, ha az eljárás alá vont személy ezeket két jogerős (nem közlekedési szabálysértés miatt történt) felelősségre vonás után „kvázi visszaesőként” követi el, mivel az ismételt elkövetésre vonatkozó általános szabályok a közlekedési szabálysértésekre nem alkalmazhatók [Sztv. 23. § (2) bekezdés b) pont]. Ahhoz, hogy a cselekmény illeszkedjék a szabálysértés definíciójába, elzárás kiszabhatósága hiányában a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazásának kellene teljesülnie. Ez azonban csak akkor lenne értelmezhető, ha a szabálysértés az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak a megszegésével valósulna meg két ilyen jellegű közlekedési szabálysértés miatti jogerős felelősségre vonást követően. A „közlekedési visszaesőként” elkövetett újabb közlekedési szabálysértés ugyanis kötelezően alkalmazandó járművezetéstől eltiltást von maga után. Ez azonban a felhozott példa esetében nyilvánvalóan nem állhat meg. Ha tehát ismét szemügyre vesszük a szabálysértés, azon belül egyik fogalmi eleme, a társadalomra veszélyesség meghatározását, kiderül, hogy ezen szabálysértések esetében a társadalomra veszélyesség egyik konjunktív fogalmi eleme (az elzárással is büntethetőség vagy a kötelező járművezetéstől eltiltás) hiányzik – következésképpen ezen cselekmények nem minősülnek társadalomra veszélyesnek. Ha pedig nem veszélyesek a társadalomra, akkor egy fogalmi elem hiányában nem minősülhetnek szabálysértésnek. Ekkor csupán az a kérdés, ennek ellenére miért szerepelnek az Sztv. különös részi tényállásai körében.⁹

⁹ A szabálysértés fogalmának problematikus meghatározására dr. Fekecs Beáta *Az új szabálysértési törvény bírói szemmel* című előadása hívta fel a figyelmet, amely 2012. február 9-én, Az új szabálysértési jog kihívásai c. Papp László emlékkonferencián hangzott el. A témával foglalkozó, a szabálysértés fogalmát elsősorban dogmatikailag elemző 2012. május 30-i előadásom elhangzása után találkoztam Nagy Mariannának a *Quo vadis Domine? Elméletek a szabálysértés helyéről a 2012. évi szabálysértési törvény kapcsán* címmel a Jogtudományi Közlöny 2012. májusi számában megjelent tanulmányával, amelyben részletesen, de más hangsúlyokkal tárgyal a szabálysértés fogalmával kapcsolatos kérdéseket. Úgy látszik, hogy a definíció anomáliái eltérő szemléletű vizsgálódások szűrőjén egyaránt fennakadnak.

Második tétel – szabálysértések halmazata

A 2012. évi II. törvény január 6-án kihirdetett verziója a halmazati büntetéskiszabás során az aszperáció elvét alapul véve állapította meg az elzárás és pénzbírság büntetés kiszabható felső határát kitágító szabályokat. Mivel a törvény különös része nem tartalmaz speciális büntetési maximumokat, és ekkor még csak a törvényi felhatalmazás volt meg a fix bírságok megállapítására, de a kormányrendelet még nem született meg, ezért nem is volt értelme olyan szabálynak, amely a halmazati büntetést az egyes szabálysértésekre megállapított legmagasabb büntetési tételek összegében maximálná.

Amennyiben az eljárás alá vont személy ellen több olyan szabálysértés miatt folyik eljárás, amely elzárással is büntethető, a bíróság által halmazati büntetésként kiszabható szabálysértési elzárás leghosszabb tartama kilencven napra emelkedik. Ha ilyen esetben pénzbírság kiszabása mellett (is) dönt a bíróság, annak felső határa az elzárással is büntethető szabálysértések miatt maximálisan kiszabható háromszázezer forint felével emelkedik, tehát a halmazati büntetés legfeljebb négyszázötvenezer forint pénzbírság lehet. Mivel az Sztv. 7. § (2) bekezdése egymás mellett különböző büntetési nemek kiszabását is engedi, ebből következően, illetve a halmazati rendelkezések közt fellelhető tilalom hiányában semmi sem akadályozza a jogalkalmazót (bíróságot), hogy az előtte folyó eljárásban elbírált több elzárással is büntethető szabálysértésért a maximális kilencven nap elzárás mellett kiszabja a legmagasabb, négyszázötvenezer forint összegű pénzbírságot is. [Sztv. 22. § (1) bekezdés]

Ha az eljárás alá vont személyt több elzárással nem büntethető szabálysértés miatt vonják felelősségre, a szabálysértési hatóság az ilyen szabálysértésekre kiszabható legmagasabb pénzbírságot veszi alapul, amelyet a felével megnövelve a halmazati büntetésként kiszabható pénzbírság felső határa százötvenezer forintról kétszázhuszonezer forintra nő. [Sztv. 22. § (2) bekezdés]

Bár előfordulhat, hogy egy eljárásban az eljárás alá vont személy által elkövetett vegyes jellegű cselekményeket bírálnak el, az elzárással büntethető és elzárással nem büntethető szabálysértések halmazata esetére a törvény nem állít fel speciális büntetéskiszabási szabályt. Ebből következően tehát különmemű szabálysértések elbírálásakor halmazati büntetés kiszabására nincs lehetőség, hanem a cselekményeket külön-külön kell értékelni. Ha a bíróság az elzárással is büntethető szabálysértést elzárás büntetéssel sújtja, a generális maximum, tehát a hatvan nap az irányadó, ha pénzbírság kiszabása mellett dönt, annak összege legfeljebb háromszázezer forint lehet. A másik, elzárással nem büntethető szabálysértés miatt pedig legfeljebb százötvenezer forint pénzbírságot szabhat ki. (Abban az esetben, ha mindkét cselekményt pénzbírsággal bünteti, az eljárás alá vont személy legfeljebb összesen négyszázötvenezer forint összegű pénzbírságtól tarthat – méghozzá nem alaptalanul).

A szabályozás módja akkor okozhat anomáliákat, amikor például két (vagy több) elzárással is sújtható és egy (vagy több) pénzbírsággal büntethető szabálysértés kerül a bíróság elé. A két (vagy több) elzárással is büntethető szabálysértésre alkalmazhatja a halmazati szabályokat, így azokért legfeljebb kilencven nap elzárást, vagy négyszázötvenezer forint pénzbírságot szabhat ki. Az elzárással nem büntethető szabálysértés(ek)e)t azonban azoktól elválasztva, önállóan kell értékelnie, s ha egy szabálysértés miatt a generális maximum (százötvenezer forint), vagy több szabálysértés esetén a halmazati maximum (kétszázhuszonezer forint) kiszabása mellett dönt, az eljárás alá vont személy a három (vagy több) szabálysértésért összesen akár hatszázezer (vagy hatszázhetvenötezer) forint pénzbírság megfizetésével is tartozhat. Ugyanakkor, ha három (vagy több) elzárással is büntethető szabálysértését bírálták volna el, a legmagasabb kiszabható pénzbírság a halmazati szabályok alapján négyszázötvenezer forint lett volna. A hiányosságok befoltozását – úgy vélem – szerencsésebb lenne a jogalkotónak elvégeznie, mintsem

abban bízni, hogy a jogalkalmazó majd a helyes értelmezést olvassa ki a törvényszövegből, illetve bölcs önmérsékletet tanúsít a visszasságok elkerülése érdekében.

Az Sztv.-t módosító, 2012. április 13-án kihirdetett 2012. évi XXXI. törvény pontosította a halmazati szabályokat az időközben a 63/2012 (IV. 2.) Korm. rendeletben a közlekedési szabálysértésekre megállapított kötelező mértékű (fix) bírságokra tekintettel. Arra az esetre, ha egy eljárásban több fix bírsággal sújtandó közlekedési szabálysértést bírálnak el, halmazati büntetésként az elbírált szabálysértésekhez rendelt legmagasabb összegű bírság mértékének a felével megnövelt összeget kell megállapítani. A fix bírságok logikáját követve ez nem a kiszabható pénzbírság felső határát jelenti, hanem a kötelezően kiszabandó büntetést – mérlegelésnek tehát helye nincs. Az egyetlen korlát, hogy – a kumulációt elkerülendő – az így megállapított összeg nem lehet több, mint az elbírált szabálysértésekhez rendelt pénzbírságok együttes összege. [Sztv. 22. § (3) bekezdés]

Ha a halmazatban álló, pénzbírsággal büntethető szabálysértések között szerepelnek fix pénzbírsággal büntetendő közlekedési szabálysértés(ek) is, a halmazati büntetéskiszabási szabályok szintén cizellálódnak. A kötelező mértékű bírság a halmazati büntetésként kirótt pénzbírság alsó határának megállapítását is befolyásolja: az nem lehet kevesebb a kötelező mértékű pénzbírsággal sújtandó szabálysértés(ek)hez rendelt (legmagasabb) pénzbírság összegénél. A halmazati pénzbírság büntetés felső határára az általános szabály érvényes: a pénzbírság generális maximuma a felével emelkedik, tehát legfeljebb kétszázhuszonezer forint szabható ki. [Sztv. 22. § (4) bekezdés]

Harmadik tétel – az ismételt elkövetés

Az Sztv. a szabálysértési jogban is bevezeti az ismételt elkövetés fogalmát. Ismételt elkövetésnek a törvény szerint az minősül, ha az eljárás alá vont személyt a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző hat hónapon belül azonos jellegű (vagy elzárással is büntethető, vagy elzárással nem büntethető) szabálysértések miatt legalább két ízben jogerősen felelősségre vonták.¹⁰ A felelősségre vonáson e körben azt kell érteni, hogy az eljárás alá vont személlyel szemben lefolytatták a szabálysértési eljárást, a szabálysértés miatt megállapították a felelősségét és valamilyen szankciót alkalmaztak (ami lehet akár csak figyelmeztetés is). Nem alapozzák meg az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok alkalmazását a helyszíni bírság kiszabásával záruló korábbi felelősségre vonások.¹¹ Az egy eljárásban elbírált több szabálysértés miatt kiszabott halmazati büntetés viszont ebből a szempontból egy felelősségre vonásnak számít. Az elkövetést megelőző hat hónapon belüli felelősségre vonások közül pedig csak azokat kell figyelembe venni, amelyeknél a szabálysértési felelősséget megállapító határozat jogerőre emelkedett.

Amennyiben az eljárás alá vont személyt az elkövetést megelőző hat hónapon belül különböző jellegű (azaz egy elzárással és egy pénzbírsággal büntethető) szabálysértések miatt vonták felelősségre két ízben jogerősen, az definícióból következően a harmadik elkövetés nem tekinthető ismételt elkövetésnek. A szabályozásból logikailag hiányzó láncszemek azonban visszas helyzetek forrásává válhatnak. Elzárással lehet büntetni ugyanis valakit olyan pénzbírsággal sújtható szabálysértés elkövetése miatt, amelyet hat hónapon belül két, szintén pénzbírsággal sújtható szabálysértés miatti felelősségre vonás előzött meg. Ám ha a megelőző felelősségre vonások közül az egyik elzárással is büntethető (tehát súlyosabb) szabálysértés elkövetése miatt történt, az ismételt elkövetésre vonatkozó rendelkezések alkalmazására már nincs alap, tehát az elkövető a harmadik szabálysértésért csak az általános szabályok szerinti pénzbírság büntetést kaphatja.

¹⁰ Lásd: Sztv. 23. §.

¹¹ A helyszíni eljárásra speciális ismételt elkövetési szabályok vonatkoznak.

Az ismételt elkövetésre vonatkozó rendelkezések – amelyekben a törvény olyankor is lehetővé teszi (bizonyos kivételekkel) elzárás büntetés kiszabását, amikor egyébként maga a szabálysértés elzárással nem lenne büntethető – a következő esetekben alkalmazhatók:

a) Ha az elkövetést megelőző hat hónapon belüli jogerős felelősségre vonások elzárással is büntethető szabálysértések miatt történtek:

(1) Amennyiben az eljárás alá vont személy újabb elzárással is büntethető szabálysértést valósított meg, az elzárással is büntethető szabálysértésekre kiszabható halmazati büntetési határok alkalmazandók (tehát 90 napig terjedő elzárás és 450 ezer forintig terjedő pénzbírság büntetés szabható ki). [23. § (1) bekezdés a) pont]

(2) Amennyiben az eljárás alá vont személy ismételt elkövetőként pénzbírsággal büntethető szabálysértést valósított meg, az egyébként elzárással nem büntethető szabálysértés miatt 75 napig terjedő elzárás büntetés szabható ki. [23. § (1) bekezdés b) pont]

b) Ha az elkövetést megelőző 6 hónapon belüli jogerős felelősségre vonások pénzbírsággal sújtható szabálysértések miatt történtek.

(1) Amennyiben az eljárás alá vont személy ismételt elkövetőként elzárással is büntethető szabálysértést valósított meg, emiatt 75 napig terjedő elzárás büntetés szabható ki. [23. § (1) bekezdés c) pont]

(2) Amennyiben az eljárás alá vont személy újabb pénzbírsággal büntethető szabálysértést valósított meg, az egyébként elzárással nem büntethető szabálysértés miatt 60 napig terjedő elzárás büntetés szabható ki. [23. § (1) bekezdés d) pont]

A törvény bizonyos eseteket kivesz az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok hatálya alól:

a) Amennyiben az eljárás alá vont személy által elkövetett szabálysértés miatt helyszíni bírságot szabtak ki, az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok alkalmazásához nem vehető figyelembe mint korábbi jogerős felelősségre vonás – még abban az esetben sem, ha a helyszíni bírságot nem fizette meg, s azt elzárásra kellett átváltoztatni. Másrészt, ha a szabálysértés elkövetését megelőző hat hónapon belül az eljárás alá vont személyt két ízben jogerősen felelősségre vonták azonos jellegű szabálysértések miatt, nem válik ismételt elkövetővé, ha a helyszíni eljárás során elismeri az elkövetést és tudomásul veszi a helyszíni bírságot. A törvényalkotót azonban nem kell féltetni. Megteremtette ugyanis az ismételt elkövetés értékelésének a lehetőségét a helyszíni bírság kiszabásakor is. A helyszíni bírság kiszabására jogosult, ha olyan esetben alkalmaz helyszíni bírságot, amikor a megelőző hat hónapon belül erre már sor került, annak összegét ötvenezer forint helyett hetvenezer forintig terjedően állapíthatja meg [Sztv. 99. § (2) bekezdés]. A „visszaesővé” váláshoz tehát helyszíni bírságolás esetén elegendő, ha a megelőző 6 hónapon belül egy alkalommal sújtották az elkövetőt helyszíni bírsággal.

b) A törvény 2012. január 6-án kihirdetett szövege szerint nem alkalmazhatók az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok, ha két jogerős felelősségre vonást követő hat hónapon belül az Sztv. XXVIII. fejezetében található egyéb közlekedési szabálysértések valamelyikét követ el az eljárás alá vont személy. A törvény XXVII. fejezetében található kiemelt közlekedési szabálysértésekre pedig csak akkor alkalmazhatók az ismételt elkövetési szabályok, amikor azokat engedélyhez kötött járművezetés szabályainak a megsértésével követték el. Ha tehát valaki két jogerős felelősségre vonást követő hat hónapon belül engedélyhez nem kötött járművezetés szabályainak a megsértésével követ el újabb szabálysértést, nem sújtható az ismételt elkövetőkre vonatkozó súlyosabb büntetéssel. Ez utóbbi szabálysértéseket tehát a jogalkotó nem érezhet-e olyan súlyúnak, amiért az eljárás alá vont „megérdemelné” a szigorúbb elbírálást. Ezt a 2012. április 13-án kihirdetett módosítás felülírta: a XXVII. és XXVIII. fejezetbe tartozó kiemelt és egyéb közlekedési szabálysértések egységesen kivételték az ismételt elkövetésre vonatkozó bün-

teteskiszabási szabályok hatálya alól – tekintet nélkül arra, hogy engedélyhez kötött vagy nem kötött járművezetés szabályainak a megszegésével követték el őket.

c) A törvény az ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok hatálya alól más szempontból is kiemeli az Sztv. XXVII. fejezetében foglalt kiemelt (eredetileg csak az engedélyhez nem kötött járművezetés szabályainak a megsértésével elkövetett), és a XXVIII. fejezetében található egyéb közlekedési szabálysértéseket. Ha valamely szabálysértés elkövetését megelőző hat hónapon belül történt két jogerős felelősségre vonás valamelyikére ilyen cselekmény adott okot, az nem teremti meg az ismételt elkövetésre megállapított szigorúbb bünteteskiszabási rendelkezések alkalmazásának a lehetőségét. [Sztv. 23. § (2) bekezdés]

Az Sztv. a XXVII. és a XXVIII. fejezetben meghatározott engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével elkövetett kiemelt és egyéb közlekedési szabálysértésekre önálló „ismételt elkövetési szabályt” állított fel. Akit ilyen szabálysértések miatt hat hónapon belül legalább két ízben jogerősen felelősségre vontak, az újabb ugyanilyen típusú szabálysértés elkövetése esetén a szabálysértési hatóságnak (egyéb lehetséges szankciók mellett) a járművezetéstől eltűntetést is kötelezően alkalmaznia kell. Az eredetileg kihirdetett szövegből hiányzott az a feltétel, hogy az ismételt elkövetésnek a felelősségre vonásokat követő hat hónapon belül kell megtörténnie. (Ennélfogva időhatár nélkül társult volna a harmadik elkövetéshez a kötelező járművezetéstől eltűntetés.) [Sztv. 23. § (3) bekezdés]

A módosítás a kötelező mértékű pénzbírsággal büntetendő, XXVII. és XXVIII. fejezetbe foglalt közlekedési szabálysértések ismételt elkövetésére is speciális szabályokat iktatott be. Esetükben az ismételt elkövetés fogalma is módosul: ha az eljárás alá vont személyt ilyen szabálysértés elkövetése miatt már egy alkalommal jogerősen felelősségre vontak, az azt követő hat hónapon belüli újabb (második) kötelező mértékű pénzbírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése ismételt elkövetésnek minősül. Ilyenkor a „visszaesés” retorziója, hogy a szabálysértéshez rendelt fix pénzbírság kétszeresét kell kiszabni.

A kötelező mértékű pénzbírsággal büntetendő szabálysértések ismételt elkövetésének következő fokozata az, amikor az eljárás alá vont személy a jogerős felelősségre vonást követő hat hónapon belül harmadszor (illetve ennél többedszer) is ugyanilyen szabálysértést követ el. Ekkor a szabálysértéshez rendelt fix bírságösszeg háromszorosát kell kiszabni azzal, hogy a százötvenezer forintot nem haladhatja meg.

Az ismételt elkövetésre vonatkozó rendelkezések ez esetben sem alkalmazandók akkor, ha a közlekedési szabálysértés elkövetése miatt helyszíni bírságot szabtak ki. A szabályozás azt eredményezi, hogy az eljárás alá vont személy „jobban jár”, ha fix bírságos közlekedési szabálysértés elkövetése esetén, ha korábban ilyen miatt már jogerősen felelősségre vonták, a helyszínen elismeri az elkövetést és tudomásul veszi a helyszíni bírság kiszabását (amelynek szintén kötelező mértéket szab a Kormányrendelet). Ezáltal ugyanis az eljárás alá vont személy mentesül az ismételt elkövetés jogkövetkezményei alól.

Posztlúdium

Visszakanyarodva a nyitányhoz, miben is áll a szabálysértési jog hangnemenkülisége? A jogalkotói szándék ellenére az Sztv. különös része nem homogén: a tényállások egy része továbbra is legalábbis vegyes (igazgatásellenes ismérveket is mutató) természetűnek mondható (lásd például a szmogriadó szabályainak megsértése, vagy a fertőző betegség elleni védekezés elmulasztása tényállását). Mégis, a jogalkotó döntése alapján a szabálysértések kriminális cselekményeknek tekintendők. Ennek megfelelően kiemelkedően magas bírságösszegekkel és egyre szélesebb körben alkalmazható elzárással büntetendők – ahogyan ezt az ismertetett halmazati és ismételt elkövetésre vonatkozó bünteteskiszabási szabályok mutatják. A szabálysértési jog immáron tagadhatatlanul bagatell-büntetőjoggá vált (vagy azzá változott vissza). Ez annyiban igaz, hogy a

szabálysértési tényállásokat kimerítő cselekmények a bűncselekményekhez képest bagatell jellegűnek mondhatók, ám az érték járó szankciók korántsem tekinthetők bagatellnek. A Hack Péter által gyakran felhozott tyúklopásos példára hivatkozva továbbra is azt mondhatjuk, hogy az okos elkövető bemászik a kerítésen, hogy a ház udvaráról lopja el a tyúkot, így ha megfogják, büntetőeljárás terheltjévé válik, akinek védője lehet, s valószínűleg „megúszhatja” megrovással. Ám a meggondolatlan elkövető felkapja az árokparton kapirgáló szárnyast, így ha eljárás indul ellene, nem terhelt, hanem eljárás alá vont személy lesz belőle. Védő helyett képviselő járhat el az érdekében, és jó eséllyel számíthat elzárás büntetésre. A büntetőjogi trichotómia visszaállítása lenne az egyetlen, ami képes volna megteremteni a régóta hiányolt fokozatosságot enyhe bűncselekmény és súlyos szabálysértés között. S bár a jogalkotó a büntetőeljárás garanciák szerepét is elbagatellizálta a szabálysértési jogban, véleményem szerint olyan eljárást lefolytatását, amelynek végén a szankció a személyi szabadság elvonásában is állhat, csak és kizárólag a büntetőeljárásban ismerttel ekvivalens garanciarendszer mellett lehet megengedni.¹²

ESZTER KIRÁLY

A New Law on Administrative Infractions – Bagatelle without Tonality, or Variations on a Theme

(Summary)

The law of administrative infractions is a legal area on the borderline between administrative law and criminal law. In the 19th century it belonged to criminal law, since the 1950's, in a formal sense it has been part of the law of public administration. However, its criminal law roots severed by the law are still strong. In fact, contrary to theoretical efforts, they seem to be strengthening. This may be very well seen from Act II. of 2012, the new Hungarian Code of Administrative Infractions, which openly declares in its preamble that the offences defined in the Code are of criminal character. The provisions of the substantive law of infractions are formulated accordingly. The sanctions have been made heavier, and the newly introduced provisions on repeated perpetration allow the application of the punishment of incarceration in the case of almost any infraction. The author discusses some of the problems related to these facts using a theoretical and doctrinal approach, presents her conclusions and points out the shortcomings of the regulation of certain key issues in the new Code.

¹² A jogalkotó válasza pedig mindezt: „Ugyan, kérem, mindez bagatell.”